

УЧИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

290 Қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш ва сақлаш билан боғлиқ хизматлар фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида

Аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни сақлаш масалаларини тартибга солиш бўйича кўрилатган чора-тадбирларнинг самарадорлигини ошириш, шунингдек қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш хизматлари фаолиятини такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда Молия вазирлигининг 2011 йил 1 августдан бошлаб 1-иловага* мувофиқ рўйхат бўйича шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари, шаҳар ва туман давлат ветеринария бўлимларининг фаолият кўрсатаётган итларни тутиш бригадалари негизида шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузурида қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимларини ташкил этиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги 2-иловага* мувофиқ рўйхат бўйича шаҳар ва туман давлат ветеринария бўлимлари асосий воситаларининг бир қисмини белгиланган тартибда тегишли шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари балансига берсин.

3. Қуйидагилар шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимларининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

кўчаларда ва бошқа жойларда қаровсиз қолган, шу жумладан эгасиз итлар, мушуклар ва йиртқич ҳайвонларни тутишни ташкил этиш, шунингдек уларни вақтинча сақлаш учун махсус жойлар барпо этиш;

одамлар ва ҳайвонларга жароҳат етказган ёхуд ноҳўя ҳаракат қилинмаганда уларга ҳужум қилган ҳайвонларни кейинчалик уларни карантинда сақлаш учун давлат ветеринария бўлимларига олиб келиш;

ҳайвонлар қутурган тақдирда тегишли давлат ветеринария бўлимлари билан биргаликда иш олиб боришни ташкил этиш, шунингдек ўлган ҳайвонларни ветеринария-санитария қоидаларига риоя этган ҳолда зарарсизлантириш.

4. Қуйидагилар:

2011 — 2013 йилларда шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари

* 1-2-иловалар рус тилидаги матнда берилган.

хузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимларининг моддий-техника базасини ривожлантириш дастури 3-иловага* мувофиқ;

Аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни сақлаш қоидалари 4-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

5. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги:

Аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни сақлаш қоидаларига риоя қилиш юзасидан назоратни кучайтирсин ҳамда ушбу Қоидалар бузилишига йўл қўйган шахсларни жавобгарликка тортиш бўйича таъсирчан чора-тадбирлар кўрсин;

давлат ветеринария бўлимларининг тақдимномаси бўйича қаровсиз қолган, шу жумладан эгасиз ва касал ҳайвонларни қутуриш жойларида, қутуриш касаллиги кўп учраши хавфи бўлган эпизоотик ҳудудларда отиб ташлашни ташкил этсин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари:

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг туман давлат ветеринария бўлимлари ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирлигининг давлат санитария-эпидемиология назорати маркази билан келишган ҳолда шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармаларига ўлган ҳайвонларнинг жасадларини йўқ қилиш учун крематорийлар қуришга белгиланган тартибда ер участкалари ажратсинлар;

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан тегишли ветеринария бўлимларига итларни ўз вақтида вакцинация қилиш учун уларни сақлайдиган фуқаролар тўғрисидаги маълумотлар берилиши юзасидан доимий назорат ўрнатсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги:

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан тақдим этилган маълумотлар асосида итларни қутуришга қарши мажбурий вакцинация қилишнинг ҳар йили белгиланган муддатларда ўтказилишини;

қутуриш аниқланган тақдирда карантин зонасидаги ва таҳдид зонасидаги қутуришга мойил барча ҳайвонларнинг қутуришга қарши профилактик вакцинация қилинишини;

ҳайвонлар учун антирабик вакциналарнинг зарур захираси яратилишини;

ветеринария ҳақидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган қутуриш профилактикаси бўйича бошқа ветеринария тадбирлари ўтказилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги:

аҳоли ўртасида ҳайвонлар тишлаб олганда ва бошқа жароҳатлар етказганда дарҳол соғлиқни сақлаш муассасаларига мурожаат қилиш тўғрисида доимий тушунтириш ишларини олиб борсин;

жабрланганлар мурожаат қилган тақдирда қутуришга қарши вакцинацияни тезкорлик билан ўтказсин;

* 3-илова рус тилидаги матнда берилган.

кутуриш юқиши хавфи таъсирида бўлган аҳоли гуруҳини (қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимлари, ўрмон хўжалиги ходимлари ҳамда ихтисослаштирилган овчилик бригадаларининг овчиларини) мунтазам равишда вакцинация қилсин;

фуқаролар учун антирабик вакциналар ва иммуноглобулиннинг зарур захирасини яратсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси, Ички ишлар вазирлиги бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда, белгиланган тартибда:

молиялаштиришнинг аниқ манбаларини белгиланган ҳамда жамоат тартибини ва фуқароларнинг хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларини кўрган ҳолда Қаровсиз қолган ҳайвонларни отиб ташлаш тўғрисидаги йўриқномани;

Аҳоли пунктларида ёввойи ҳайвонларни сақлаш қоидаларини тасдиқласин.

10. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимларининг моддий-техника базасини ривожлантириш ва уларни кадрлар билан тўлдириш учун ободонлаштиришга ажратиладиган маблағлар доирасида зарур бюджет маблағлари ажратилишини назарда тутсин.

11. Вазирлар Маҳкамасининг «Ободонлаштириш ходимларини моддий рағбатлантиришни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2009 йил 1 апрелдаги 91-сон қарорига 1-илованинг «Асосий ишлаб чиқариш ходимлари» бўлимидаги еттинчи сатрга «қаровсиз қолган ҳайвонларни тутадиган ишчилар» сўзлари қўшилсин.

12. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида одамлар ва ҳайвонларнинг қутуриши касаллигига қарши курашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» 1996 йил 18 январдаги 32-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 1996 й., 1-сон, 3-модда) ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

13. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б.А. Хўжаев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2011 йил 8 июль,
202-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2011 йил 8 июлдаги 202-сон қарорига
4-ИЛОВА

Аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни сақлаш ҚОИДАЛАРИ

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу қоидалар Ўзбекистон Республикаси аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни (хизмат итлари бундан мустасно) сақлаш тартибини белгилайди ҳамда итлар ва мушукларнинг барча эгалари, шу жумладан юридик шахслар учун мажбурий ҳисобланади.

II. Итларни рўйхатдан ўтказиш, қайта рўйхатдан ўтказиш ва вакцинация қилиш

2. Аҳоли пунктларида итлар рўйхатга олиниши ва ҳар йили қайта рўйхатдан ўтказилиши шарт. Бу тегишли давлат ветеринария бўлимлари томонидан амалга оширилади.

3. Рўйхатга олиш итларни дастлабки вакцинация қилишда амалга оширилади. Итларни рўйхатга олишда итларнинг эгаларига белгиланган тартибда итларни рўйхатга олиш гувоҳномаси берилади.

Ҳар йили қайта рўйхатдан ўтказиш итларни такроран вакцинация қилишда амалга оширилади. Бу ҳақда итларни рўйхатга олиш гувоҳномасига тегишли белги қўйилади.

4. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тегишли давлат ветеринария бўлимларига итларни қутуришга қарши ўз вақтида вакцинация қилиш учун итларни сақлайдиган фуқаролар тўғрисидаги маълумотларни маълум қилади.

5. Зотидан қатъи назар, 3 ойликдан бошлаб итлар вакцинация қилиниши керак. Янги сотиб олинган итлар, агар улар вакцинация қилинган муддат номаълум бўлса, сотиб олингандан кейин бир ҳафта муддатда вакцинация қилиниши ва рўйхатга олиниши керак.

6. Итларни рўйхатга оладиган давлат ветеринария бўлимлари: вакцинация қилишда харажатлар белгиланган тартибда қопланган ҳолда рўйхатга олиш гувоҳномасини ва жетон шаклидаги рўйхатга олиш белгисини (итнинг бўйинбоғига маҳкамланади) ёки микрочиплар (тери остига киритилади) беришга;

итларнинг эгаларини ушбу Қоидалар билан таништиришга мажбур. Бу ит эгасининг итни рўйхатга олиш гувоҳномасига қўйиладиган имзоси билан тасдиқланиши керак.

III. Итлар ва мушукларни сақлашга нисбатан қўйиладиган талаблар

7. Санитария-гигиена ва ветеринария-санитария қоидаларига риоя қилиш итлар ва мушукларни сақлашнинг мажбурий шarti ҳисобланади.

8. Барча итлар, зарур ҳолларда эса улар билан бирга сақланадиган бошқа қутуришга мойил ҳайвонлар ҳам уни қўллаш бўйича йўриқномада назарда тутилган тартибда қутуришга қарши эмлаш вакцинаси билан профилактик эмланиши шарт.

9. Қўп қаватли уйнинг алоҳида квартирасида қўшниларининг ва хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатининг розилиги билан биттадан ортиқ бўлмаган итни ва битта мушукни сақлашга рухсат берилади.

Алоҳида уйда итларни сақлашга фақат боғланган ҳолда, эркин сайр қилдиришда — атрофи ўралган ҳудудда ажратилган ҳолда сақлашга йўл қўйилади.

10. Итлар очиқ жойларда сайр қилдирилганда ва турар жой биноларида итларнинг эгалари тинчлик сақланишини таъминлашлари — эрталаб соат 8.00 гача ва кечқурун 22.00 дан кейин итларнинг вовиллашининг олдини олишлари керак.

11. Қўйидагилар:

итлар ва мушукларни умумий фойдаланиладиган жойларда: зинапоя майдончалари, чердақлар, ертўлаларда, шунингдек ошхоналар, балконлар ва умумфойдаланишдаги пешайвонларда сақлаш;

қўриқчи итларни таълим ва тиббиёт муассасаларида сақлаш;

итлар ва мушукларни умумий овқатланиш корхоналарига, озиқ-овқат дўконлари ва бошқа дўконларнинг савдо ва ишлаб чиқариш залларига олиб кириш;

итлар ва мушукларни кўпчилик борадиган жойларда (пляж, ҳовуз, фаввораларда ва хоказоларда) чўмилтириш ёки ювиш;

маст ҳолатдаги шахслар ва 14 ёшдан кичик болаларнинг итларни сайр қилдириши;

итлар билан жамоат жойларида бўлиш ва жамоат транспортига чиқиш тақиқланади, ушбу Қоидаларнинг 12 ва 13-бандларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

олдини олиш мумкин бўлган итлар ва мушукларнинг ўлишига ёки жароҳатланишига олиб келган итлар ва мушукларни ташлаб кетиш, уларга жароҳат етказиш, уларни қаровсиз ҳолда қолдириш, уларга озор бериш ёки жисмоний ва маънавий азоб бериш, уларга нисбатан бошқа йўл қўйиб бўлмайдиган ҳаракатларни содир этиш;

итлар ва мушукларни санитария-эпидемиология ва ветеринария хизматларининг рухсатисиз болалар муассасаларининг зоология бурчакларида сақлаш тақиқланади.

12. Итлар очиқ жойларда ёки бунинг учун махсус ажратилган майдонларда сайр қилдирилади, бу ерлар ҳар доим озода сақланиши керак.

Итнинг эгаси ит қочиб кетмаслиги ёки одамлар ёки бошқа ҳайвонларга ҳужум қилмаслиги чораларини кўриши зарур.

Ит бўйинбоғига жетон маҳкамланган ҳолда етовда олиб юриб сайр қилдирилиши керак. Жетонда итнинг лақаби, ит эгасининг манзили, телефон рақами кўрсатилиши керак.

Ит очиқ жойларда сайр қилдирилганда у тумшукбоғда ва 2 метргача узунликдаги етовда, жамоат жойларида 1 метргача узунликдаги етовда бўлиши керак, тумшукбоғсиз ва етовсиз фақат махсус ажратилган майдонларда сайр қилдиришга рухсат берилади.

13. Итлар ва мушукларни транспортнинг жамоат транспортдан бошқа барча ер усти турларида олиб юришга рухсат берилади.

Кичик итлар ва мушукларни жамоат транспортда уларнинг соғлиғига хавф солмайдиган ва улар қочиб кета олмайдиган кўчма қурилмаларда, шунингдек йўловчиларнинг хотиржамлиги бузилишини истисно этган шартларга риоя қилган ҳолда олиб юришга рухсат берилади.

14. Кўчаларда ва бошқа жамоат жойларида етовсиз юрган итлар ва мушуклар ҳатто бўйинбоғи, жетони ва тумшукбоғи бўлган тақдирда ҳам, уларнинг зоти ва вазифасидан қатъи назар, тутиб олиниши керак.

Аҳоли пунктларида итлар ва мушукларни тутиш одамлар ва ҳайвонларнинг қутуриш ва бошқа зарарли касалликларга чалинишининг олдини олиш, шунингдек одамлар ва ҳайвонларни тишлаб олишини бартараф этиш мақсадида амалга оширилади.

Тутиб олинган итлар, зотидан қатъи назар, 5 кун мобайнида ит тутиш хизматларида сақланади ва ит эгаси мурожаат қилган ва итнинг уники эканлиги (рўйхатга олиш гувоҳномаси, ветеринария гувоҳномаси) тасдиқланган ва сақлаш харажатлари тўланган тақдирда эгасига қайтарилиши мумкин.

Кўрсатиб ўтилган муддат тамом бўлгандан кейин тутиб олинган, касаллик белгилари бўлмаган зотли итлар сақлаш харажатлари тўлангандан кейин манфаатдор шахсларга берилиши мумкин.

15. Кўчмас мулк эгалари ёки унда ҳўжалик юритадиган шахслар ўз объектлари ва ҳудудларида қаровсиз қолган ҳайвонлар бўлишига ёки уларни овқатлантиришга йўл қўймасликлари керак. Бундай ҳайвонлар пайдо бўлган тақдирда дарҳол шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлими ходимларини чақириш зарур.

16. Ит ва мушукларни сотиб олиш, сотиш, олиб келиш ва олиб кетишга ҳайвоннинг соғлиғи тўғрисида ветеринария ҳужжатлари ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳужжатлар бўлган тақдирда йўл қўйилади.

IV. Итлар ва мушуклар эгаларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

17. Ҳар қандай ҳайвон эгасининг мулки ҳисобланади ва ҳар қандай мулк сингари қонун билан муҳофаза қилинади.

18. Ҳайвон эгасидан суднинг қарорига кўра ёки қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа асослар бўйича олиб қўйилиши мумкин.

Итнинг эгаси ўз итини етовга боғланган ҳолда ва тумшукбоғда чекланган вақт мобайнида ёлғиз қолдириш ҳуқуқига эга.

19. Итларнинг эгалари қуйидагиларга мажбур:

атрофдаги одамлар ва ҳайвонларнинг хавфсизлигини таъминлайдиган зарур чораларни кўриш;

итларнинг қўшнилар тинчлигини бузиб тинимсиз вовиллашига йўл қўймаслик чораларини кўриш;

итлар ва мушукларнинг умумфойдаланишдаги жойларни (кириш жойларини, зинапоя майдончаларини, лифтларни, болалар майдончаларини, йўлкаларни, йўлакларни, кўкаламзорлаштирилган ва ободонлаштирилган ҳудудларни ва ҳоказоларни) ифлос қилишига йўл қўймаслик;

умумфойдаланишдаги жойларда итлар ва мушуклар қолдирган экскрементларни олиб ташлаш;

итлар ва мушуклар қолдирадиган экскрементларни дарҳол йиғиштириб олиш учун ўзи билан анжом олиб юриш;

итларни сотиб олишда ва бошқа жойга кўчганда уларни тегишли давлат ветеринария бўлимида рўйхатдан ўтказиш ва ҳар йили қайта рўйхатдан ўтказиш, шунингдек зарур маълумотларни фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига маълум қилиш;

итларни рўйхатга олиш гувоҳномасини тақдим этиш ҳамда итларни текшириш ва касалликнинг олдини олувчи эмлаш учун давлат ветеринария бўлимига олиб келиш;

тегишли ҳудудга киришда ит борлиги тўғрисида огоҳлантирадиган тахтача ўрнатиш;

ит ёки мушук одамларни ёки ҳайвонларни тишлаган тақдирда уни дарҳол текшириш ва 10 кун муддат ажратиб қўйиш учун давлат ветеринария бўлимига олиб келиш ҳамда биринчи ва такрорий ветеринария кўриги ҳақидаги маълумотномани давлат ветеринария бўлимидан олиш ва уни тишладан жабрланган шахсга дарҳол топшириш;

ҳайвонлар қутуриш касаллигига чалинганлиги ҳақидаги ҳар бир шубҳаланишда дарҳол давлат ветеринария бўлимини хабардор қилиш ва уларни ажратиб қўйиш учун зарур чоралар кўриш;

касал итлар ва мушукларни ҳайвонлар ажратиб қўйиладиган махсус хизматларга топшириш;

итлар ўлган тақдирда давлат ветеринария бўлимига, яшаш жойидаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига хабар бериш ҳамда ўлган итнинг жасадини ташлаб юбормаслик, уни итни рўйхатга олиш гувоҳномасини илова қилган ҳолда туман ва шаҳар ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимига топшириш.

Ҳайвонлар эгалари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

V. Давлат органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ваколатлари

20. Шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимлари:

кўчаларда ва бошқа жойларда қаровсиз қолган, шу жумладан эгасиз итлар, мушуклар ва йиртқич ҳайвонларни тутишни ташкил қиладилар, шунингдек уларни вақтинча сақлаш учун махсус жойлар барпо этадилар;

одамлар ва ҳайвонларга жароҳат етказган ёхуд ноҳў ҳаракат қилинмаганда уларга ҳужум қилган ҳайвонларни кейинчалик карантин қилиш учун давлат ветеринария бўлимларига олиб келадилар;

ҳайвонлар қутурган тақдирда тегишли давлат ветеринария бўлимлари билан биргаликда иш олиб борилишини ташкил этадилар, шунингдек ўлган ҳайвонларни ветеринария-санитария қоидаларига риоя этган ҳолда зарарсизлантирадилар.

21. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари:

тегишли давлат ветеринария бўлимларига итларни қутуришга қарши ўз вақтида вакцинация қилиш учун итларни сақлайдиган фуқаролар тўғрисидаги маълумотларни маълум қиладилар;

ўлган ва дайди итлар ҳамда мушуклар аниқланганда бу ҳақда шаҳар ва туман ободонлаштириш бошқармалари ҳузуридаги қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимига хабар қиладилар;

ҳайвонлар қутурганлигига шубҳаланилганда қисқа муддатларда давлат ветеринария бўлимларига ва соғлиқни сақлаш органларига хабар қиладилар.

22. Давлат ветеринария бўлимлари:

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан тақдим этилган маълумотлар асосида итларни қутуришга қарши мажбурий вакцинация қилишни ҳар йили белгиланган муддатларда ўтказадилар;

қутуриш аниқланган тақдирда карантин зонасидаги ва таҳдид зонасидаги қутуришга мойил барча ҳайвонларни қутуришга қарши профилактик вакцинация қиладилар;

ҳайвонлар учун антирабик вакциналарнинг зарур захирасини яратадилар;

ветеринария ҳақидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган қутуриш профилактикаси бўйича бошқа ветеринария тадбирларини ўтказадилар;

ветеринария талаблари бажарилишини назорат қиладилар.

23. Соғлиқни сақлаш органлари:

жабрланганлар мурожаат қилган тақдирда қутуришга қарши вакцинацияни тезкорлик билан ўтказадилар;

қутуриш юқиши хавфи таъсирида бўлган аҳоли гуруҳини (қаровсиз қолган ҳайвонларни тутиш бўлимлари, ўрмон хўжалиги ходимлари ҳамда ихтисослаштирилган овчилик бригадаларининг овчиларини) мунтазам равишда вакцинация қиладилар;

фуқаролар учун антирабик вакциналар ва иммуноглобулиннинг зарур захирасини яратадилар.

VI. Ушбу Қоидаларнинг бажарилишини назорат қилиш

24. Ушбу Қоидаларга риоя этилишини ички ишлар органлари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда назорат қиладилар.

25. Ушбу Қоидалар бузилган тақдирда белгиланган тартибда ички ишлар органлари томонидан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузилади.

26. Ушбу Қоидалар бузилганлиги тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига мувофиқ амалга оширилади.

VII. Ушбу Қоидаларнинг бузилганлиги учун жавобгарлик

27. Ушбу Қоидаларнинг бузилганлиги учун итлар ва мушукларнинг эгалари белгиланган тартибда жавоб берадилар.